

54 מותרת, ולכך אף שהקן נעשה מעצי אשירה הוא מותר בהנאה,
55 וקשה על רבי יוחנן האוסר.
56 הגמרא מיישבת את המשנה לדעת רבי יוחנן: **אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם אָמַר**
57 **רַבִּי יוֹחָנָן, לְעוֹלָם הַמִּשְׁנָה עוֹסֶקֶת בְּקַן הַנְּעִשָׁה מֵעֵצִים דְּאִיִּיתִי –**
58 **שֶׁהֵבִיאה הַצִּיפּוֹר מֵעֵלְמָא –** מהמעול, ודין הקדש ודין אשירה שיום,
59 וגם קן זה שלא נעשה מענפי האשירה וההקדש אסור בהנאה, משום
60 שגורו שמא יטול מהענפים המחוברים האסורים בהנאה, ו**מֵאִי** כוונת
61 המשנה 'ותיו', שמשמע שהקן שבאשירה מותר בהנאה, לא שיתנו
62 את הקן, שכאמור, הקן עצמו אסור בהנאה, אלא שיתנו על גביו כדי
63 שיפרחו ה**אֲפֻרְחִים** ויצאו מהאילן, שהאפרוחים מותרים בהנאה בין
64 בהקדש ובין באשירה, ולא יטלם בידיים, משום שיש לחשוש שמא
65 יעלה על האילן האסור בהנאה. ולפי זה קן שנעשה מעצי אשירה
66 אסור בהנאה, כיון שעבודת כוכבים שנשתברה מאליה אסורה
67 וכשיטת רבי יוחנן.
68 הגמרא מחלקת בין אפרוחים לביצים: **אָמַר לִיה רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי**
69 **יְרֵמְיָה, אֲפֻרְחִים –** אם היו בקן אפרוחים, **כָּאֵן וְכָאֵן –** בין באילן של
70 הקדש ובין באילן של אשירה, **מוֹתְרִין,** שכיון שהאפרוחים גדולים
71 ויכולים לעוף, אין הם צריכים את האילן ואין לאסרם כמו האילן,
72 ועל כך שנינו במשנה שיתנו בקנה כדי ליטול את האפרוחים
73 המותרים. אבל **בִּיצִים** שנמצאים בתוך הקן, **כָּאֵן וְכָאֵן –** בין באילן
74 הקדש ובין באשירה, **אֲסוּרִין,** שכיון שהם נשמרים על ידי האילן,
75 גזרו חכמים שיהא דינם כדין האילן.
76 **אָמַר רַב אֲשֵׁי, אִם הֲאֲפֻרְחִים צָרִיכִין עֲדִין לְאִמּוֹ,** שהם קטנים
77 ביותר, **כְּבִיצִים דְּמֹו –** דינם כמו ביצים, שגזרו עליהם שיאסרו
78 בהנאה כמו האילן.

משנה

79 משנתנו ממשיכה לבאר דיני מעילה בעצי הקדש: ה**נְזוּבִים** של
80 הקדש **שֶׁלְקָחוּ** ו-**שֶׁקָנוּ** **עֲצִים** מעיר של חולין לעשות מהם קורות,
81 **מוֹעֲלִין בְּעֲצִים** עצמם, כיון שראויים לקורות, ו**אִין מוֹעֲלִין לֹא**
82 **כְּשִׁיפּוּי –** בנסורת הנופלת כשמנסרים את הקורה, ו**לֹא כְּבִיָּיה –**
83 בעלי העצים, משום שכשקנו את העצים לצורך הקדש לא היתה
84 כוונתם שיוקדש רק מה שצריך להקדש, והנסורת והעלים אין
85 להקדש בהם צורך.
86

גמרא

87 הגמרא מבארת שכשבונים בנין לצורך הקדש, היו מקדישים אותו רק
88 לאחר שנבנה: **אָמַר שְׁמוּאֵל,** כשבונים בנין בשביל בדק הבית, **בּוֹנִין**
89 **בְּחֹל –** קונים את כל צרכי הבנין, ממעות חולין שהיו לוויים, או שהיו
90 קונים בהקפה, ו**אַחַר כֵּךְ** כשנגמר הבנין היו **מְקַדְּשִׁין** את הבנין על
91 ידי שהיו לוקחים מעות הקדש כסכום דמי כל הבנין וכסכום שבר
92 האומנים שבנו את הבנין, ואומרים שתחול הקדושה שיש על המעות
93 על הבנין, ועל ידי כך היה הבנין מתקדש והמעות יוצאים לחולין,
94 ופורעים בהם את הוצאות הבנין ואת שבר האומנים. **מֵאִי מְעֵמָא**
95 **עֶשׂו כּוּן,** כיון **דְּמֵאֵן** ו-**שְׁמִין** **דְּמַתְנַדְבַּ מְעוֹת** לבדק הבית **מְקַדְּשִׁי לְהוּ**
96 **מִיד** בשעה שהוא נודבם, ולכך אם היו הגוברים משלמים למוכר על
97 צרכי הבנין מיד בשעת קנייתם, היה המוכר מועל כשיהנה מהמעות,
98 כיון שכששילמו לו אין לקדושה שיש במעות על מה לחול, **(דאמרי)**
99 **[ולכך אָמַר] –** אומר הגובר כך, תיחול – יתחללו **קְדוּשַׁת הַמְּעוֹת**
100 **אֲבָנִין –** על הבנין שכבר בנוי, ו**אִזְוִי לְהוֹן לְאוּמְנִין בְּשֶׁכְּרִין –** יתן
101 את המעות שהם כבר חולין לאומנים בשכר טרחתם, ואף ישלם למי
102 שלוו מהם כסף כדי לקנות את צרכי הבנין.
103

גמרא

1 הגמרא מביאה מחלוקת האם עבודת כוכבים שנשתברה מאליה
2 מותרת בהנאה, ולפי זה נחלקו בביאור משנתנו: **אִיתְמַר –** נאמר
3 בבית המדרש, **עֲבוּדַת כּוֹכְבִים שֶׁנִּשְׁתְּבְּרָה מֵאִלִּיה וְלֹא שְׁבְרָה**
4 **בְּכוּוּנָה לְבַטְלָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֲסוּרָה** בהנאה כדין כל עבודה זרה,
5 **וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר מוֹתְרַת** בהנאה.
6 הגמרא מבארת את טעם מחלוקתם: **רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֲסוּרָה** בהנאה,
7 משום **דְּלֹא בְּפִלְה עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים** בפירושו, ולכך אף שנשתברה היא
8 אסורה. **וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר מוֹתְרַת** בהנאה, כי כשנשתברה ביטלה
9 העובד כוכבים בליבו, **דְּמִימַר אָמַר –** אומר בליבו בתמימה, **הִיא**
10 **(–העבודה זרה) אֵת גּוֹפָה לֹא מְצַלָּה –** את עצמה אינה יכולה להציל
11 כדי שלא תשבר, **לְדִידֵי מְצַלָּה לִי –** האם אותי תוכל להציל.
12 הגמרא מקשה על רבי יוחנן ממשנתנו: **אִיתְבִּיבַה** ו-**(הקשה) רִישׁ**
13 **לְקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן,** שנינו במשנתנו, **הֵקֵן** של ציפורים **שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרֹאשׁ**
14 **הָאֵילָן שֶׁל הַקְּדֵשׁ, אִין נְהִינִין וְאִין מוֹעֲלִין** ממנו. אבל קן שבאשירה
15 – בראש אילן של אשירה מותר בהנאה, ו**ותיו** – יכה על הקן **בְּקִנָּה**
16 **(–במקל) כדי שיפול ויהנה ממנו. מֵאִי –** מה היא כוונת המשנה, **לֹא**
17 **–** האם אין כוונתה **דְּאִיתְבַּר מְגוּפָה –** בקן הנעשה מענפי האשירה
18 ששברה הציפור, **דהיינו עבודת כוכבים שנשתברה מאליה, וְקִתְנֵי –**
19 **וכתבה המשנה שיתנו בְּקִנָּה,** כלומר שהקן מותר בהנאה, ומוכח
20 שעבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת, וקשה על רבי יוחנן
21 האוסר.
22 מתרצת הגמרא: **לֹא –** אין המשנה עוסקת בקן הנעשה מעצי
23 האשירה, אלא **דְּאִיִּיתִי –** שהביאה הציפור **עֲצִים** המותרים בהנאה
24 **מֵעֵלְמָא –** ממקום אחר בעולם, ומהם נתנה את קינה. וחידושה
25 המשנה שמותר ליהנות מהקן ולא חוששים שמא יבוא ליהנות אף
26 מעצי גוף האילן האסור בהנאה.
27 ריש לקיש דוחה תירוץ זה ומוכיח שהמשנה עוסקת בקן הנעשה
28 מעצי האשירה: **אִי הָבִי –** אם נאמר כן, שהמשנה עוסקת בקן
29 הנעשה מעצים המותרים הבאים ממקום אחר, **אִמָּא –** מדוע ברישא
30 של המשנה, בקן שנמצא באילן **שֶׁל הַקְּדֵשׁ,** שנינו, **שֶׁאִין נְהִינִין וְאִין**
31 **מוֹעֲלִין,** והרי כמו שקן שבאשירה הותר בהנאה, ולא חששו שמא
32 יהנה מהאילן עצמו מהקנים שמחוברים לעץ שיעשה מהם קן, כך גם
33 בקן שבאילן הקדש הדין נותן שלא נגזור ויהא מותר בהנאה, שהרי
34 נעשה מעצים המותרים. **אֵלָא** מזה שמשנתנו אוסרת ליהנות מקן
35 שבאילן הקדש, מוכח, שמדובר בקן הנעשה מעצי האילן של הקדש,
36 והטעם שהנהנה מהקן לא מעל, הוא משום שנעשה **בְּגִידוּלִין תְּפִאִין**
37 **לְאַחַר מְכָאֵן –** מענפים שגדלו לאחר שהאילן הוקדש, ו**קְסָבְר** התנא
38 של המשנה, **אִין מוֹעֲלִין בְּגִידוּלִין** שגדלו לאחר שהוקדש האילן, אך
39 מכל מקום היות והם עצי הקדש, הם אסורים בהנאה מדרבנן. ואם כן
40 אף בסיפא של המשנה בקן שבאשירה מדובר בקן שנעשה מענפי
41 האשירה, וחזרת ההוכחה מזה שהקן מותר בהנאה, שעבודת
42 כוכבים שנשתברה מאליה מתבטלת, וקשה על רבי יוחנן הסובר
43 שאינה מתבטלת ואסורה.
44 הגמרא מביאה ראייה נוספת שמשנתנו עוסקת ב'איתבר מגופה'.
45 מוסיפה הגמרא ומדייקת: **הָבִי נְפִי מִסְתְּבְּרָא –** כך גם מסתבר
46 שהסיפא של המשנה עוסקת שהקן נעשה מענפי האשירה, **דְּאִי**
47 **סְלָקָא דְעִתָּה –** שאם עולה על דעתך **דְּאִיִּיתִי מֵעֵלְמָא –** שהקן נעשה
48 מעצים מותרים ולא מהאשירה. **אִמָּא וְתִיו בְּקִנָּה, לְשֶׁלְלִיה מְשָׁקֵל**
49 **–** יטול את הקן בידו בלא מקל, אלא מוכרח שהקן נעשה מעצי
50 האשירה, ולכך גזרו חכמים שלא יטול את הקן בידיים, שמא יבוא
51 ויטול מעצי האשירה המחוברים הדומים לעצי הקן שנעשו מעצי
52 האשירה. ומוכח כריש לקיש שעבודת כוכבים שנשתברה מאליה
53

36 את מותר הקטורת על הבנין שבנו באותה שנה, אבל בשכר האומנים
37 היה כשיעור הדמים של מותר הקטורת.
38 מקשה הגמרא: וְהָאֵמֶר שְׂמוּאֵל הִקְדֵּשׁ שְׁנוֹה מִנָּה שְׁחִילָיו עַל שְׁנוֹה
39 פְּרוּטָה מְחֻלָּל, ואם כן אף שהבנין לא שוה בשווי של הקטורת,
40 אפשר לחללו עליו. מתרצת הגמרא: הֵינִי מִיְלֵי דְאֵי עֶבֶד – שמואל
41 אמר דברים אלו רק בדיעבד, כלומר, שאם כבר חילל שוה מנה על
42 שוה פרוטה הרי הוא מחולל, אבל לְבִתְחִלָּה לא מחללים שוה מנה
43 על שוה פרוטה כדי שהקדש בכל יפסיד, ולכך היו מחללים את מותר
44 הקטורת על מעות האומנים בכל השווי שלהם ולא על הבנין עצמו.
45 הגמרא מביאה טעם נוסף מדוע בונים להקדש בחול: רַב פֶּפְאָ אָמַר,
46 הֵינֵינוּ מְעַמָּא – זהו הטעם דְּבוֹנֵין בְּחֹל כְּשִׁבוּנֵים לְהִקְדֵּשׁ, כִּיּוֹן שְׁלֵא
47 נִתְּנָה תְּרוּמָה לְמַלְאכֵי הַשָּׁרֵת, אָמְרֵי – ואמרו חכמים, דְּלָמָּא בְּעֵי
48 לְמִזְוָא וְזָנָא עָלֵיהּוֹ – שמא הפועלים בשעת הבניה ירצו לשבת,
49 וישבו על גבי האבנים שבונים אותם, וְאֵי בָנָא בְּקוּדְשָׁא – ואם בשעת
50 הבניה יהיו העצים והאבנים קדושים: אֵישׁתְּכַח דְּקָמְעִיל בְּקוּדְשָׁא –
51 נמצא שמעלו בקודש, לִכְךָ תִּיקְנֵן שִׁיקְדִישׁוֹ אוֹתָם רק לאחר שיגמרו
52 לבנותם.
53 הגמרא מקשה על רב פפא ממשנתו: תַּנְן – שנינו במשנתנו, הַגְּזֻבְרִין
54 שְׁלִקְחוּ אֵת הָעֵצִים מֵעַר שֶׁל חוֹלִין לְצוּרְךָ הַקֹּדֶשׁ, מוֹעֲלִין בְּהוֹן וְאֵין
55 מוֹעֲלִין לֹא בְּשִׁפּוּי – בנסורת, וְלֹא בְּנִבְיָה – בעלים. מקשה
56 הגמרא: וְאֵמֶר – מדוע העצים קדושים ומועלין בְּהוֹן, הֲכָא נִמְי
57 לְעֶבֶד – שיעשו ויתקנו חכמים שאף לאחר שיקנו אותם הגזברים לא
58 יתקדשו, ויעבדו בהם בְּחֹל, ואחר כך יוקדשו, כִּיּוֹן דְּאָמְרֵי – שיאמרו
59 ויחששו דְּלָמָּא בְּעֵי לְמִזְוָא וְזָנָא עָלֵיהּוֹן – שמא הפועלים בשעת
60 הבניה ירצו לשבת, וישבו על גבי העצים שבונים אותם, וְאֵישׁתְּכַח
61 דְּקָא מוֹעֲלִים הַפּוֹעֲלִים בְּקָדְשֵׁים.
62 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פֶּפְאָ, אֵי – אם היה מדובר בְּעֵצִים דְּמִכְּאֵן
63 וְאֵילָךְ – שדעתו להשתמש בהם לאחר זמן, הֲכֵי נִמְי שִׁישׁ לְחֻשׁוֹשׁ
64 שְׂמָא יַמְעֵלוּ בָהֶם, וְאוֹתָם לֹא יִקְדִישׁוּ רק לבסוף, אֲלֵא כִּי תַנְן
65 בְּמִתְנִיתֵין שְׂמוֹעִים בְּעֵצִים, כְּשׁוֹנוֹתוֹ לְדִיּוּמִיהַ – לבנותם באותו
66 יום שנה אותם, שאין לחשוש שְׂמָא יִשֵּׁב עַל גִּבּם כִּיּוֹן שְׁבוּנָה אוֹתָם
67 מִיד.

הדרן עלך וּלְד חַמָּא

68

1 הגמרא מקשה על שמואל ממשנה: מִיְתִיבֵי – הקשו בני הישיבה על
2 שמואל, שנינו במשנה (שקלים פ"ד מ"ה), מוֹתֵר הַקְטָרֶת – קטרת שקנו
3 את סממניה ממעות שתרמו את הלשכה בשנה הקודמת, והגיע ראש
4 חודש ניסן ונותר מקצתה, ואין מותרה ראוי להקטרה כיון שבא
5 משקלי השנה הקודמת, מָה הָיָו עוֹשִׂין בּוֹ כְּדִי שִׁיכְלוּ לְהַקְטִירוֹ, הָיָו
6 מְפָרִישִׁין מִמֶּנָּה וּ–מותר הקטורת, אֵת שִׁכְרֵי הָאוּמָנִין הַבּוֹנִין לְבִדּוֹק
7 הבית, וְהָיָו מְחֻלָּלִין אוֹתָהּ וּ–את מותר הקטורת שהפרישו לשכר
8 האומנים, עַל מְעוֹת חוֹלִין שִׁיעִדוּ לְשִׁכְרֵי הָאוּמָנִין, ומעות אלו
9 נתחללו כבר על ידי שחיללו את קדושתם על מה שהשיבחו האומנים
10 בבנין, ועל ידי חילול מותר הקטורת על מעות אלו, יצאה מותר
11 הקטורת לחולין, והמעות חזרו ונתקדשו במקום הקטורת, וְנִזְתְּנִין
12 אוֹתָהּ וּ–את מותר הקטורת המחוללת לְאוּמָנִין של בדק הבית שפרו
13 במעות שכרם את מותר הקטורת, וְחוֹזְרִין וְנִזְתְּלִין – הגזבר חזר
14 וקונה אוֹתָהּ וּ–את מותר הקטורת מהם מְתְרוּמָה חֲדָשָׁה – משקלי
15 תרומת הלשכה של השנה החדשה, ועל ידי זה נמצא שמוותר
16 הקטורת באה ממעות תרומה חדשה, ויכולים להקטירה בשנה
17 החדשה.
18 הגמרא מסיימת קושייתה: וְאֵם נִסְבוּר כְּדַבְרֵי שְׂמוּאֵל שְׂאֵמֶר,
19 שְׁכִשְׁבוּנִים בְּנִין לְהַקְדֵּשׁ, בּוֹנִים אוֹתוֹ כְּשִׁהוּא עֲדִין חוֹל, ורק לאחר
20 שהוא בנוי מקדישים את הבנין, אֵמֶרִי הָיוּ צְרִיכִים לְחַלֵּל אֵת מוֹתֵר
21 הקטורת על המעות שנתחללו על השבח שהשיבחו האומנים,
22 לְיַחְלִיָּה – נחלל את מותר הקטורת אֲבָנִין – על הבנין עצמו שהוא
23 עדיין חול קודם שגמרו את בנייתו והקדישהו. אלא מוכח ש'בונין
24 בקודש', ולכן מיד שקנו את האבנים והעצים בשביל הבנין היו
25 מקדישים אותם, ולא היה בידם לחלל את קדושת מותר הקטורת
26 אלא על שכר האומנים, ולא כדברי שמואל שאמר 'בונים בחול
27 ואחר כך מקדישים'.
28 מתרצת הגמרא: דְּלֵא אֵיכָא בְּנִין – שלא בנו הקדש בשנה זו בנין,
29 ולכך אין אפשרות לפדות את מותר הקטורת על הבנין.
30 מקשה הגמרא: וְהָאֵ מְעוֹת שְׂמוֹעִים הַקֹּדֶשׁ לְהָאוּמָנִין קְתַנִּי, ומוכח
31 שבנו באותה שנה בנין להקדש, שאם לא כן, לא היו צריכים לשלם
32 שכר לאומנים.
33 מתרצת הגמרא: שאכן בנו בנין להקדש ואף היו בונים אותו בחול
34 כדברי שמואל, אלא דְּלֵיכָא בְּנִין בְּשִׁיעוֹר מְעוֹת – שהבנין שבנו
35 הקדש אין בו את השווי של מותר הקטורת, ולכך לא יכולים לפדות

המשך ביאור למס' מעילה ליום שני עמ' א

12 מזבח מן התורה אפילו בחייהם, ולמה הוצרך רבי יוחנן לומר שאחר
13 שמתו אין בהם מעילה.
14 הגמרא מיישבת דברי רבי ינאי שאין פירושם כפי שסברנו עד עתה.
15 של רבי ינאי, מִהָאֵ קָרָא שְׂנֵאמֶר בּוֹ, וְחֻטְאָה בְּשִׁגְגָה מְקַדְשֵׁי ה',
16 קְדָשֵׁי בְּדִק הַבֵּית שְׂמֵעִין מִיָּנָה – יש ללמוד ממנו שנוהגת בהם
17 מעילה, שהם ראויים להיקרא 'קדשי ה'' שכולם לצורך גבוה, אבל
18 קְדָשֵׁי מוֹבָח שִׁישׁ בָּהֶם חֵלֶק גַּם לְכַהֲנִים, לֹא שְׂמֵעִין מִיָּנָה – אין
19 ללמוד מפסוק זה שנוהג בהם מעילה, ואמנם אף על פי כן נוהגת
20 בהם מעילה, שלמדנו בהם כן מפסוק אחר שְׂנֵאמֶר (ויקרא כ"ד) וְאִישׁ
21 כִּי יֵאכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וְיִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַפֶּהן אֵת הַקֹּדֶשׁ.

1 נהגת בה. ומבררת הגמרא: דברי רבי יוחנן בְּמֵאֵי – באלו קדשים
2 הם אמורים, אֵילִימָא בְּקָדְשֵׁי בְּדִק הַבֵּית שאין קדושתם בגופם אלא
3 בדמיהם שיהיו לצורך הקדש, אֲפִילוּ כִּי מָתוּ נִמְי אֵין רְאוּי לומר
4 שלא תנהג בהם מעילה, שהרי אפילו אם לא יִהְיֶה דִינָם אֲלֵא כְּבֵאוּפֵן
5 דְּאִקְדִישׁ וּ–שהקדישו אֲשֵׁפָה לְבִדּוֹק הַבֵּית שאף שהיא דבר מאוס
6 וערכה מועט, מכל מקום לֹא אֵית בָּהּ מְעִילָה – האם תאמר שאין
7 נוהג בה דין מעילה משום כך, שהרי ודאי שמכיון ויש לה דמים
8 הראויים לצורך הקדש יש בה מעילה, ואף נבלה זו של קדשי בדק
9 הבית שמתו אינה שונה ממנה, אֲלֵא בְּהַכְרַח לְפָרֵשׁ שְׂדַבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן
10 אמורים בְּקָדְשֵׁי מוֹבָח, ואם כן יקשה לדברי רבי ינאי, וְכִי דְּאִוְרִייתָא
11 מִי אֵית בְּהוֹ מְעִילָה, והלא לדבריו אין מעילה נוהגת כלל בקדשי